

NAZİ BASINI VÖLKISCHER BEOBACHTER'DE ATATÜRK (1935–1938)

Sezen Kılıç

Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

Dr

skilic@harpak.edu.tr, sezenkilic197@yahoo.com

Özet

Atatürk hakkında Türkiye’de çok sayıda kitap ve makale olmasına rağmen, “Alman Basınında Atatürk” konusunda sadece iki kitap mevcuttur. Üstelik Nazi basınında Atatürk ile ilgili herhangi bir inceleme bulunmamaktadır. Oysaki 1933–1945 yılları arasında Almanya’da iktidarda bulunan Hitler ve partisinin Atatürk hakkında neler söylediği ve düşündüğü günümüz Türkiye’inde hala merak konusudur. Bu merakı giderebilmek için bu çalışmada Nazi Hükümeti’nin resmi yayın organı statüsündeki Völkischer Beobachter gazetesinin Atatürk ile ilgili yazdıklarına bakılması gerektiği düşünülmüştür. Bu düşünceden yola çıkılarak gazetede Atatürk ile ilgili çıkan yazılar öncelikle tespit edilmiş, ardından kronolojik sıraya göre ele alınarak Hitler ve partisinin Atatürk hakkındaki kanaatleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Völkischer Beobachter, Atatürk, Nazi Basını

Alan Tanımı: Türkiye Cumhuriyeti Tarihi (Tarih)

ATATÜRK ON VOLKISCHER BEOBACHTER, THE NAZI PRESS (1935-1938)

Abstract

Although there are many books and articles written on Atatürk in Turkey, there are only two books written on Atatürk in the German press. Also, there are not any reviews about Atatürk in the Nazi press. However, the thoughts and words of Hitler and his political party which ruled Germany between 1933 and 1945 about Atatürk are still the subject of curiosity in Turkey. In order to satisfy this curiosity a little bit, this study puts forth the need to examine the articles about Atatürk published in Völkischer Beobachter newspaper, which was considered as the official publication organ of the Nazi government. Taking this need in consideration, the study first identifies the articles about Atatürk in the abovementioned newspaper and then tries to put forward the thoughts of Hitler and his party about Atatürk, by examining these articles in chronological order.

Key Words: *Völkischer Beobachter*, Atatürk, Nazi press

Jel Code: Turkish modern history (History)

1. GİRİŞ

Nazi basınında Atatürk ve dönemini inceleyen bir çalışma söz konusu olmasa da, Alman basınında Atatürk konusunu çalışan Türkiye’de iki yazar vardır. Bunlardan ilki S. Eriş Ülger ve onun 1995 basımı “Alman Basınında Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti 1910–1944” adlı eseridir. Bu eserde, Adolf Hitler dönemi (1933–1945) ile ilgili Alman, Avusturya ve İsviçre basınında yer alan 58 adet yazıya yer verilmiştir. Söz konusu yazıların sadece ikisi Nazi Hükümeti’nin resmi nitelikteki gazetesi *Völkischer Beobachter*’den alınmıştır. Bu yazılardan birincisi 28 Ekim 1933 tarihli, Almanya’nın Ankara Büyükelçisi Rudolf Nadolny’nin Cumhuriyet Bayramı münasebetiyle verdiği demeci, ikincisi ise yazar Dr. Karl Viererbl’nin 1 Kasım 1938 tarihli Atatürk hakkındaki makalesidir. Her iki yazıyı da yazar yorumuz olarak vermiştir. Alman basınında Atatürk konusunu çalışan diğer yazar, Ramazan Çalık ve onun 2004 basımı “Alman Basınında Milli Mücadele ve Mustafa Kemal Paşa (1919–1923)” adlı eseridir. Bu eser adından da anlaşılacağı üzere, sadece İstiklal Savaşı yıllarını ele aldığı için inceleme dönemimizi kapsamamaktadır. Her iki eser de Nazi basınının, dolayısıyla Hitler ve NSDAP¹ Hükümeti’nin Atatürk hakkında ne düşündüğünü ve nasıl bir değerlendirmede bulunduğunu ortaya koymadığından bu çalışmada *Völkischer Beobachter*’de doğrudan Atatürk ile ilgili çıkan on üç yazıdan önemli olarak atfedilen dokuz yazıdan yola çıkılarak bu konudaki boşluk doldurulmaya çalışılacaktır. Söz konusu yazılar Hitler ve Atatürk’ün iktidarlarının kesiştiği dönemden seçilmiştir. Bunda amaç, Atatürk henüz hayattayken Nazilerin Onun hakkındaki düşüncelerini ortaya koymaktır. Makale veya haber niteliğinde olan bu yazılar kronolojik sıraya göre ele alındıktan sonra her yazı hakkında açıklamada bulunulacaktır. Bu yazıların doğruluğunu araştırmak ve tartışmak çalışmamızın konusu değildir.

Çalışmada temel kaynak olarak yararlanılan *Völkischer Beobachter* yayın hayatına, 1887’den itibaren yayında olan *Münchner Beobachter* gazetesini NSDAP’ın Aralık 1920’de satın almasıyla başlamıştır. VB, 8 Şubat 1923’ten itibaren Nasyonal Sosyalist ideolojisine hizmet etmeye başlamış, Hitler’in 8–9 Kasım 1923’te yaptığı darbe sonrasında sakıncalı bulunup kapatılmıştır. 26 Şubat 1925’te tekrar yayında olan gazete, Hitler’in iktidara geldiği 30 Ocak 1933’ten itibaren NSDAP’ın resmi yayın organı haline gelmiştir. VB’nin tirajı 1944’te 1,7

---

¹ NSDAP (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei): Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi.

milyona ulaşmış ve son baskısı 30 Nisan 1945'te yayımlanmıştır (Benz, 2007: 854).

2. ATATÜRK HAKKINDA ÇIKAN MAKALE VE HABERLER

Völkischer Beobachter'de Atatürk hakkında çıkan ilkyazı Victor Maurer'in 21 Nisan 1935 tarihli "Politik Biyografi: Mustafa Kemal Atatürk" adlı makalesidir. Maurer, önce Mustafa Kemal ve arkadaşlarının Milli Mücadele döneminde içinde bulunduğu durumu ve Türk topraklarının işgalini şöyle tasvir etmiştir:

1920 yılı...Mustafa Kemal...Ziraat Mektebi'nin salonunda oturuyordu...Müttefik askerlerinin baskısıyla, kudretsiz İstanbul Merkezi Hükümeti tarafından ölüme mahkûm edilmişti...Tüm haberler umutsuzluk doluydu. Yunanlılar İzmir'e doğru yakarak, öldürerek ilerliyordu. Fransızlar güneyde yeni başarılar elde ediyordu...Mustafa Kemal'in bu yeni başkentinin çevresinde ise hainlik, ayaklanma ve iç savaş vardı...Bursa, Konya ve Adapazarı gibi şehirler Padişah'tan yana olduklarını bildirdiler. Samsun'daki 15. Tümen de. Mustafa Kemal oturmuş susuyordu. İçinde soğuktan titrediği kaban griydi, alnını saran kalpak griydi, yüzü gri ve kırışık, bakışları ise bomboştu. Ordusu olmayan bir general ve parası, yetkisi ve yönetimi olmayan bir devlet başkanıydı (VB, 21.04.1935).

Maurer, Atatürk'ün bu olumsuz duruma rağmen ülkesini yabancı ülkelerin işgalinden kurtarmak için beslediği umudu şu sözlerle aktarmıştır: "...*Mustafa Kemal...savaşacaktı. Tüm umutsuzlukları üzerinden attı...ve diğerlerine yeni umutlar verdi...Türkiye'yi kurtaracak, büyük ve özgür kılacaktı*"(VB, 21.04.1935).

Ardından Atatürk'ün kişilik özellikleri, halkının gözündeki yeri, İstiklal Savaşı'nı nasıl başlattığı, hangi şartlar altında savaştığı şöyle ifade edilmiştir:

Mustafa Kemal, askeriyenin içinde...tanınmış biriydi. Belki...Türkiye'de girdiği savaşı galibiyetle sonuçlandırmış tek generaldi. O, halkının gözünde... zafer umudu olmadan savaşan...bir kahramandı. Türkiye'deki birçok general gibi...fakirlikten gelmiş...Üstün zekâsı ve olağanüstü enerjisi sayesinde sivrilmişti...korku nedir bilmiyordu...Üstlerine karşı sert, gerçekçi ve rahatsız edici eleştirileri yüzünden sıklıkla yükselişi engellenmişti. Askerdi, fakat politik hedefleri olan ve vatanını bağımsızlığa kavuşturma idealine sahip bir askerdi. Ateşkes sonrası...her yeri Müttefik birlikleri tarafından işgal edilmiş...ülkeye, yarısı kötü organize olmuş...orduyu tamamen silahtan arındırmak üzere

gönderilmişti. Gitti, fakat yeni bir devlet kurmak üzere. Sonra savaş başladı. Padişahlığa, Halifeliğe, İngilizlere, Fransızlara, İtalyanlara, Yunanlılara...Sevres'in diktesine karşı bir savaştı bu. Bu, bir adamın tüm dünyaya karşı üstlendiği inanç ve çaresizlik savaşıydı. Milletler, savaşın adını dahi duymak istemezlerken...bu savaşı kazandı, çünkü...gerekli iradeye ve güce sahipti (VB, 21.04.1935).

Roland Strunk'un 25 Ağustos 1935'te "Avrupa Kapılarında" adıyla kaleme aldığı makale, Atatürk hakkında ikinci yazıyı oluşturmaktadır. Özel bir röportaj için Doğu ülkelerine seyahat eden yazar, Türkiye'de de bulunmuş ve Atatürk'ün Türkiye'de neleri başardığını ve İslam dünyasına örnek oluşunu şu şekilde açıklamıştır: "*Kemal Paşa, gerçek bir liderin cesareti ve gücüyle halkını Triyanon Antlaşması'nın² karamsarlığından kurtarıp tahmin dahi edilemeyen bir birlik sağlamıştır...Onun yolu diğer İslam dünyası için...örnek olmuştur.*" (VB, 25.08.1935)

VB, Atatürk'e karşı düzenlenen başarısız bir suikastı konu edinen 19 Ekim 1935 tarihli haberde, Türk gazetesi *Tan*'a dayanarak suikast planı hakkında bilgi sunmakta, ancak bir yorumda bulunmamaktadır. VB'nin 12 Kasım 1935 tarihli "Yeni Türkiye ve Lideri" adlı röportajında Atatürk'ün kişisel özelliklerinin Türkiye'nin kurtuluşunda oynadığı rol şöyle ifade edilmiştir:

Şu üç özellik Kemal Atatürk'ün, yok olmaya mahkûm bir milleti kurtarma ve yeniden yaratma mucizesi göstermesini, son noktasına kadar her şeyi elinden alınmış bir halkta sarsılmaz ve inançlı bir direnç gücü oluşturmasını ve tüm dünyaya rağmen bu imkânsız, hatta cüretkâr görünen bir görevi cesaret etmeyi düşünmesini sağlamıştır: Bir matematikçinin ince ve kesin hesaplama gücü, bir komutanın cesur atılganlığı ve bir hayat filozofunun bilge sınırlılıkları. Bu üç özellikte birlikte, kâhin bilgeliği ve tüm bunları takip eden ve sadece bunlarla bağlantılı olarak izah edilebilen olaylar, Onu bugünkü olduğu kişi yapmıştır: Bir milletin yaratıcısı, yenilikçisi ve lideri (VB, 12.11.1935).

Daha sonra aynı yazıda Türk halkının Atatürk'ü nasıl tanıdığı ve Türkiye'nin nasıl bir çıkmazda olduğu şu şekilde anlatılmıştır:

---

² Triyanon, Fransa'nın Versailles şehrindeki bir sarayın ve bu sarayda İtilaf devletleri ile Macaristan arasında 4 Haziran 1920'de yapılan anlaşmanın adıdır. Yazar, bu ifadeyi Sevres Antlaşması yerine ya yanlışlıkla ya da Macaristan, Almanya ve Türkiye gibi savaşı kaybeden ülkelerin İtilaf devletleri ile imzadıkları anlaşmaların genel adı olarak kullanmak istemiştir (Y.N.).

Gelibolu'nun savunması ile şöhret kazandı, savaştan meşhur bir general olarak çıktı. Etkinliği...asıl şimdi başlıyordu. Bu etkinliği, fanatik derecede vatansever bir subay olarak durumu tam olarak kavradığında ve ülkesinin yanlış yolda olduğunu hissettiğinde başladı, ancak ne yapacağını bilmiyordu...barış görüşmelerinde, yetkili büyük devletlerden her biri Türkiye'yi bir diğer ülkeye karşı bir değer faktörü olarak oynayacak, komşularının azınlık taleplerini arttıracak, Türkiye'yi Avrupa'dan atacak, hatta tüm İslam âleminin yıkılışı ve yok oluşuna neden olacak şekilde dış politikada durum, karışması gerektiği kadar karışmıştı (VB, 12.11.1935).

Bu kez VB, Atatürk'ün ülkesini bu çıkmazdan kurtarmak için verdiği kararı ve bu kararı uygulamak için verdiği mücadeleyi şöyle açıklamıştır:

Kemal'in en büyük kazancı, imkânların sınırlarını net şekilde kavraması ve hedeflerini ulaşılabilecek çerçevede belirlemesiydi. Hiç tereddüt etmeden, vaktiyle Asya'ya ve Avrupa'nın yarısına hükmetmiş gösterişli Osmanlı İmparatorluğu'nun yeniden oluşturulması fikrinden vazgeçti ve sadece Türk toprakları üzerinde...bir Türk devleti kurmayı düşündü. Yavaş ve adım adım bu yolda şöyle ilerledi: Kurtuluş, yabancı olana karşı direnç ve milliyetçilik düşüncesini tabandan tavana tüm halka yaymak ve inanılmaz fedakârlıkla başarılanlar sayesinde nihai sonuca ulaşmak. Türk İstiklal Savaşı için bir ordu değil, bir millet savaştı. Ülkesinde silahlı mücadele ile birlikte dayanıklılık, sabır ve entrika gerektiren siyasi mücadele söz konusuydu. Bu mücadele, bin yıllık geleneğe, ayakta kalmış ve kökleşmiş dünya görüşüne, Saltanata ve Halifelîğe karşıydı (VB, 12.11.1935).

Atatürk'ün kurduğu yeni devlette başlattığı reformların özellikleri ve nasıl kabul gördüğü söz konusu yazıda şöyle izah edilmiştir:

Dünya...devletin değişmesi ve yeniden inşası yönünde mantıklı ve son ayrıntısına kadar düşünülmüş olan Kemal'in reformlarına ve bunların kayıtsız şartsız kabul edilmesine hayret etti. Bu çok cesur görünen ve emir tarzında ortaya atılan yenilikler başarılı oldu. Çünkü lidere karşı kayıtsız şartsız bir inanç vardı ve diğer yandan da çürümüş bir ideolojinin yerine yeni, milli ve halka özgün bir ideoloji yer aldı (VB, 12.11.1935).

Akabinde ise yapılan reformlar sonrasında Türkiye'nin dış politikada ulaştığı durum ve kurduğu ittifaklar şöyle açıklanmıştır:

Türkiye devlet olarak da önemli bir yere ulaştı. Avrupa'daki toprakları, Balkan Birliği'ne katılımı, Yunanistan, Romanya ve Yugoslavya ile ittifakı, Türkiye'yi Avrupa politikasının bir faktörü haline getirdi...Asya devletleriyle ilişkiler kuruldu, Irak, İran ve Afganistan ile ittifak yapıldı. Türkiye, İstiklal Savaşı

döneminden kaynaklanan Rusya ile olan sıkı ilişkisine rağmen Bolşevizm'in etkisinden korundu. Bir Akdeniz ülkesi...olarak Doğu Akdeniz 'de yaklaşan çatışma³ karşısında gerekli tedbirleri aldı (VB, 12.11.1935).

7 Ocak 1937 tarihli ve “Atatürk’ün Politik Bir Gezisi” başlıklı beşinci yazıda, Atatürk’ün Konya başta olmak üzere güneyde bulunan vilayetlere trenle yapmış olduğu gezi, çok kısa ve yorumsuz olarak verilmiştir. 19 Ekim 1938 tarihli yazıda Türk Hükümeti’nin Atatürk’ün hastalığı konusunda sunduğu resmi tebliğ, yine kısa ve yorumsuz bir şekilde verilmiştir. 30 Ekim 1938 tarihli Atatürk’ün ölümünden önce VB’de çıkan son haber olan “Konstantinopel’den Ankara’ya” adlı makale yedinci yazıyı oluşturmaktadır. Bu yazıyı kaleme alan Dr. Karl Viererbl, İstanbul’u kısaca betimledikten sonra, Atatürk’ün imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşması doğrultusunda Anadolu’daki Türk birliklerini silahsızlandırmak üzere ordu müfettişliği görevi verildiğinde aldığı kararı ve ortamı şu sözlerle tasvir etmiştir:

Kemal Paşa, Mayıs 1919’da Padişahın İstanbul’daki eski sarayında...Müttefiklerin emriyle Anadolu’daki Türk birliklerini silahsızlandırmak üzere ordu müfettişliği görevini üstlendiğinde iki farklı dünya karşı karşıya gelmişti: Bir tarafta generalinin bakışlarından gözlerini kaçırıp dalgın bir şekilde...Boğazdaki evlere doğru bakan, batan Osmanlı İmparatorluğu’nun herhangi bir kurtuluş çaresi olmayan yorgun ve çaresiz temsilcisi, diğer yanda da yeni bir devletin genç Türk halk lideri bulunuyordu. Hükümdarının sunduğu kurtuluş çaresini reddetmesi, Onun kendi düşünceleriyle hareket etme kararını alması demektir (VB, 30.10.1938).

Viererbl aynı makalede, Atatürk’ün Padişah’tan aldığı emri Türk ordusuna nasıl iletildiğini şöyle ifade etmiştir: “Kemal Paşa, anavatanındaki Türk birliklerini silahsızlandırma görevini, halkının özgürlük savaşının başlaması emri olarak üstlendi ve bunu cesurca yürüttü. Görevi gereği terhis etmesi gereken Türk birliklerine verdiği emir şu oldu: “Ordular, hedefimiz Akdeniz’dir. İleri!” Bu hedefe de ulaşıldı. Ona Akdeniz yolunu açan emir, aynı zamanda yeni Türk İmparatorluğu’nun da doğumuydu.” (VB, 30.10.1938).

Ardından ulaşılan hedef sonucunda yaşanan gelişmeler, imzalanan anlaşmalar, sosyal ve kültürel alanda yapılan yenilikler, dış politika alanında elde edilen kazanımlar ve başarılar şöyle anlatılmıştır:

---

³ 3 Ekim 1935’te İtalya’nın Habeşistan’a saldırması ile Akdeniz’de ortaya çıkan gerginlik, İngiltere’nin Akdeniz ülkeleri Fransa, Yunanistan, Yugoslavya ve Türkiye ile bir ittifak yapmasına neden olmuş ve bu da İtalya ile bu ülkeler arasında bir çatışma tehlikesi doğurmuştur (Y.N.).

Milli Meclis tarafından saltanatın kaldırılması ve halk egemenliğinin ilanı, Atatürk'ün siyasi alanda sonraki adımlarıydı...Lausanne Barışı...kabul edildi. Artık Kemal Atatürk aynı enerjiyle dâhili inşaya başladı...Onu, Asya Türkiye'sinden Avrupa tarzında bir devlet oluşturma çabası yönlendirdi. Her yerde kara ve demir yolları yapıldı, endüstri tesisleri ve halk için eğitim yerleri kuruldu ve ilerlemeye engel oluşturan eski gelenekler yok edildi. Atatürk, tek eşlilik kararı ile Türklerin özel hayatına müdahaleye cesaret etti, harem kadınlarını serbest bıraktı, fesi ve örtünmeyi yasakladı. Kültürel hayattaki en büyük olay, Latin alfabesinin kabul edilmesiydi. Atatürk dâhili yapılanma için tüm kamuoyuna yönelik reformlar yaptı ve komşu ülkelerle dostluk politikasını sağladı. Boğazları silahlandırma hakkının yeniden elde edilmesi ve Sancak meselesinin çözülmesi yeni Türkiye'nin dış politik çabalarını taçlandırdı (VB, 30.10.1938).

Ardından Ankara'nın başkent seçilmesindeki önem ve anlamı ile birlikte yeni başkentte yaşanan değişim ve gelişmeler şu sözlerle ifade edilmiştir:

Atatürk'ün Konstantinopel'den Ankara'ya doğru uzanan yolu, Türkiye'nin çağdaş yoluydu. Yeni devletin inşası ile ilgili Onun her tür önemli kararı aldığı Ankara, bugün yeni başkenttir. Ankara aynı zamanda devletin inşasının ve liderinin iradesinin de bir aynasıdır. Avrupa örneğine göre yapılar...geniş asfalt yollar ve büyük parklar, geçmiş bir dünyanın sembolü olduğu kadar, dün ile bugün arasında köprü olan bir şehrin resmidir. Bugünlerde Ankara'da Türk kaderinin dönüşümünün 15. yılı kutlanıyor...çok büyük bir sevinç duyuluyor.” (VB, 30.10.1938).

Atatürk'ün vefatından bir gün sonra VB'nin “Yeni Türkiye'nin Kurucusu Kemal Atatürk Vefat Etti” başlıklı haberinde, Atatürk'ün hastalık dönemi kısaca anlatıldıktan sonra hayatı ve kişilik özellikleri şu şekilde tasvir edilmiştir:

Atatürk, 1879⁴ yılında, Selanik'te, bir gümrük müdürünün oğlu olarak doğdu. Olağanüstü yeteneği Selanik'teki okulunda Onu örnek bir öğrenci yaptı ve bu yeteneği okulu bitirdikten ve subaylık kariyeri için askeri okula girdikten sonra da uzun süre konuşuldu. Askeri okulda matematik dersinin en başardığı ders olması çok karakteristiktir. Bu, şahsiyetinin şu özelliklerini yansıtmaktadır: Cesaret, kararlılık, gerçekçi bir muhakeme gücü, ani olaylar karşısında kesin bir anlayış ve anlam bağlantısı kurma gücü (VB, 11.11.1938).

---

⁴ 1881 olarak bilinmesine rağmen VB gazetesinde bu şekilde yer almıştır (Y.N.).

VB, aynı haberde Atatürk'ün I. Dünya Savaşı'ndaki başarılarını anlattıktan sonra, Türkiye'nin savaşta kaybetmesinin akabinde aldığı kararları, Türkiye'yi işgalden kurtarmak için verdiği mücadeleyi şöyle ifade bulmuştur:

Anavatanın...zayıflıklarını net şekilde kavraması sayesinde...Jöntürk liderlerinin yanında yer aldı...İngilizleri Boğazlarda yenen Çanakkale birliklerinin komutanı oldu. Daha sonra birçok kıtada komutanlık yaptı. Filistin'deki başarılı mücadelesinin tam ortasında, İttifak ülkelerinin dünya savaşını kaybettiği haberini aldı. Anavatanının çöküşü günlerinde Türkiye'yi yeni bir kurtuluşa götürecektir planları olgunlaştırdı. Mayıs 1919'da... Türk ordusunu dağıtma görevini Padişah'tan aldığı anda, bu birliklerle Türklerin kurtuluş ordusunu oluşturmayı kararlaştırmıştı. Askerdi, politikacı oldu ancak politikacı olarak da halkın en önde gelen askeri oldu. 1919 sonbaharında...Osmanlı İmparatorluğu'nu kendi aralarında paylaşmak isteyen herkese karşı Türk halkını mücadele etmeye çağıran Milli Hükümet'in başında bulunuyordu... "Ordular hedefiniz Akdeniz'dir" parolası ile birliklerine ilk zaferi tattırdı. Bunu daha sonra...Ağustos 1922'de... Yunanlılara karşı zaferi izledi (VB, 11.11.1938).

Ardından da aynı haberde Hitler'in Atatürk hakkındaki görüşü ve bunu ilk kez ne zaman ifade ettiği şöyle açıklanmıştır:

Atatürk, Türk tarihinin olağanüstü şahsiyetlerindendi. O, aynı zamanda asker ve devlet adamıydı. 1918-1922 yıllarındaki başarılarını bağımsızlık konusundaki başarılarına kattı. Führer, bu duyguları Temmuz 1933'te...ifade etti. Nasyonal Sosyalist hareketin...başarılı olacağına dair kararlılığında, Atatürk yönetimindeki Türkiye'nin başarısının etkili olduğunu...Türk özgürlük mücadelesinin kendisi için parlak bir model olduğunu da belirtti (VB, 11.11.1938).

12 Kasım 1938 tarihli "Atatürk'ün Halefi İsmet İnönü" başlıklı haberde Hitler'in Atatürk hakkındaki şu ifadelerine yer verilmiştir: "Onunla birlikte büyük bir asker, dahi bir devlet adamı ve tarihi bir şahsiyet de yitip gitti. Yeni Türk İmparatorluğu'nun oluşumu ile Atatürk, nesiller boyunca daim olacak bir heykel dikti." (VB, 12.11.1938).

Ardından VB, bu haberi şu şekilde devam ettirmiştir: "Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün vefatının üzüntüsünün paylaşıldığının bir ifadesi olarak Führer'in Devlet Başkanlığı, Başbakanlığı, Alman Meclisi ve Alman Dışişleri Bakanlığı binalarının bayrakları bugün ve yarın yarıya indirilecektir." (VB, 12.11.1938).

3. SONUÇ

Völkischer Beobachter'in Atatürk hakkındaki yazılarının tamamı olumlu görüşler bildirmektedir. Bu olumlu görüşlerin temelinde Hitler'in iktidarının yedinci ayında Atatürk'ün başarılarının ve Türk bağımsızlık mücadelesinin kendisi için bir model olduğunu söylemesinin ve Nasyonal Sosyalizmin Almanya'da başarılı olacağına dair inancında da etkili olduğunu belirtmesinin yattığı değerlendirilmektedir. Ayrıca Almanya ile aynı cephede I. Dünya Savaşı'na katılmış, savaştan mağlup çıktığı için benzer ağır şartlar içeren bir antlaşma imzalamak zorunda kalmış Türkiye'nin, kısa süre zarfında Atatürk ve arkadaşları sayesinde İstiklal Savaşı ile bağımsızlığına kavuşmasının ve devrim niteliğinde reformlarla dünya sahnesine güçlü bir devlet olarak çıkması bu olumlu yazılarda mutlaka etkili olmuştur. Bunun yanında I. Dünya Savaşı sonrası kesilen Türk-Alman ilişkilerinin Lozan Anlaşması sonrası tekrar başlaması, Türkiye'nin kalkınması için gerekli duyduğu ekonomik ve teknik donanımın birlikte kalifiye eleman ihtiyacını ve ticaretini Almanya'dan sağlaması, iki ülke ticaretinin Nazi döneminde çok yüksek miktarlara ulaşacak kadar gelişmesi, Almanya'nın silahlanmasında gerek duyduğu kromun büyük oranını Türkiye'den sağlaması, Türkiye için Almanya'nın iyi bir silah satıcısı olması büyük rol oynamıştır.

Türk-Alman ilişkilerinde yaşanan bu olumlu atmosferin etkisiyle VB, Hitler'in Atatürk'e ve mücadelesine duyduğu hayranlık ve saygıyı, bir nevi Hitler ve mücadelesi ile özdeşleştirerek ifade etmeye çalışmıştır. Gerçekten Hitler, 12 Mart 1938'de Avusturya'yı işgaline kadar birçok ülke tarafından Almanya'yı Versailles Antlaşması'nın ağır hükümlerinden kurtarmaya çalışan bir lider olarak görülmüştür. Oysa Hitler, gerçek niyetini önce Avusturya ve Çekoslovakya'yı işgal ederek, akabinde de II. Dünya Savaşı'nı başlatarak ortaya koymuştur. Hâlbuki Atatürk, VB'nin de belirttiği gibi, sahip olduğu olumlu özelliklerin yanında sınırlılıklarını da bilen ve mücadelesini nerede başlayıp nerede bitirmesi gerektiğini çok iyi kavramış bir liderdir. Hitler ise sınırlılıklarını bilmediğini mazlum ve mağdur olarak başlamış olduğu mücadelesini zalim olarak tamamlamasıyla ortaya koymuştur. Atatürk, ülkesini kurtarmak üzere vermiş olduğu bağımsızlık mücadelesi ile ezilen milletlerin mücadelesinde bir umut ışığı ve model olmuş, Bugün dahi bu yönüyle takdir görmektedir. VB, Atatürk'ü ve mücadelesini överek aslında Almanya'nın da Türkiye gibi savaştan mağlup çıktığı, bağımsızlığını yitirdiği anlaşmaları imzalamak zorunda kaldığı ve Hitler'in de Atatürk gibi bağımsızlık mücadelesi yürüttüğü mesajını vermek istemiştir.

KAYNAKÇA

Gazeteler

Maurer, Victor. “*Politik Biyografi: Mustafa Kemal Atatürk*”, Völkischer Beobachter, 21.04.1935.

Strunk, Roland. “*Avrupa Kapılarında*”, Völkischer Beobachter, 25.08.1935.

Viererbl, Karl. “*Konstantinopel’den Ankara’ya*”, Völkischer Beobachter, 30.10.1938.

Völkischer Beobachter, 12.11.1935; 07.01.1937; 19.10.1938; 11., 12., 21., 22.11.1938.

Kitaplar

Benz, Wolfgang, Enzyklopaedie des Nationalsozialismus, München: Deutsche Taschenbuch-Verlag, 2007.

Çalık, Ramazan, Alman Basınında Milli Mücadele ve Mustafa Kemal Paşa (1919–1923), Ankara: Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, 2004.

Ülger, S. Eriş, Alman Basınında Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti (1910–1944), Ankara: TBMM Vakfı Yayınları, 1995.